

Ds 2015:36

Genomförande av EU:s direktiv om fri rörlighet för arbetstagare

REGERINGSKANSLIET

Arbetsmarknadsdepartementet

1 Sammanfattning

Promemorian innehåller förslag till genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/54/EU av den 16 april 2014 om åtgärder som underlättar utövandet av arbetstagares rättigheter i samband med fri rörlighet för arbetstagare. Direktivet ska vara genomfört senast den 21 maj 2016.

1.1 Direktivets bestämmelser

Direktiv 2014/54/EU innehåller bestämmelser som syftar till att underlätta en enhetlig tillämpning och efterlevnad i praktiken av de rättigheter som följer av artikel 45 i EUF-fördraget och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 492/2011 av den 5 april 2011 om arbetskraftens fria rörlighet inom unionen, dvs. rätten till fri rörlighet för arbetstagare och likabehandling. Direktivet ska tillämpas på unionsmedborgare som utövar dessa rättigheter och på deras familjemedlemmar.

Direktivets tillämpningsområde är identiskt med det för förordning (EU) nr 492/2011 och ska tillämpas på de områden som avses i artiklarna 1–10 i förordningen. De områden som avses är bl.a. tillträde till arbetsmarknaden, anställnings- och arbetsvillkor, tillgång till sociala förmåner och skatteförmåner, medlemskap i fackföreningar, tillgång till utbildning, bostad och hjälp som ges av arbetsförmedlingar.

Direktivet kan anses bestå av två huvudsakliga delar, dels bestämmelser om tillvaratagande av rättigheter (artikel 3 i direktivet), dels bestämmelser om organ med uppgift att främja likabehandling och stödja unionsmedborgare som utövar sin rätt till fri rörlighet och om dialog och information (artiklarna 4, 5 och 6 i direktivet).

Tillvaratagande av rättigheter

När det gäller den första delen innehåller artikel 3 följande krav:

- Medlemsstaterna ska säkerställa att unionsmedborgare som anser sig ha drabbats av en omotiverad begränsning av sin rätt till fri rörlighet, eller som anser att likabehandlingsprincipen inte har tillämpats, har tillgång till rättsliga förfaranden för att säkerställa efterlevnaden av dessa rättigheter.
- Medlemsstaterna ska säkerställa att föreningar, organisationer (inbegripet arbetsmarknadens parter) m.fl. har rätt att medverka i sådana förfaranden.
- Medlemsstaterna ska i sina nationella rättsordningar införa nödvändiga bestämmelser för att skydda unionsmedborgare mot ogynnsam behandling eller ogynnsamma följder på grund av klagomål eller förfaranden som syftar till att se till att deras rätt till fri rörlighet och likabehandling efterlevs.

Organ för att främja likabehandling

När det gäller den andra delen av direktivet följer av artikel 4 att varje medlemsstat ska utse en eller flera strukturer eller organ för att främja, analysera, övervaka och stödja likabehandling av unionsmedborgare som utövar rätten till fri rörlighet för arbetstagare och deras familjemedlemmar. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att organen ska fungera väl. Organen kan utgöra en del av befintliga organ som har liknande mål.

I artikeln anges att medlemsstaterna ska se till att behörigheten för organen bl.a. omfattar att tillhandahålla oberoende juridisk hjälp till unionsmedborgare som utövar rätten till fri rörlighet, att fungera som kontaktpunkt för motsvarande kontaktpunkt i andra medlemsstater, att genomföra oberoende undersökningar och att offentliggöra relevant information om tillämpningen av unionsregler om fri rörlighet för arbetstagare.

Artiklarna 5 och 6 innehåller bestämmelser om att medlemsstaterna ska uppmuntra dialog med bl.a. arbetsmarknadens parter och att information ska ges om de rättigheter som unionsrätten ger när det gäller fri rörlighet för arbetstagare.

1.2 Förslag och bedömningar

Tillgång till rättsliga förfaranden

I promemorian görs bedömningen att direktivets bestämmelser om krav på tillgång till rättsliga förfaranden för att säkerställa efterlevnaden av rätten till fri rörlighet för arbetstagare och lika-behandling enligt artikel 45 i EUF-fördraget och artiklarna 1–10 i förordning (EU) nr 492/2011 tillgodoses genom gällande rätt.

Vidare görs bedömningen att direktivets krav att föreningar, organisationer eller andra juridiska personer som har ett berättigat intresse av att säkerställa att direktivet efterlevs ska ha möjlighet att medverka i rättsliga eller administrativa förfaranden för att säkerställa efterlevnaden av rättigheterna tillgodoses genom gällande rätt.

Organ för att främja likabehandling

När det gäller direktivets krav i fråga om organ som ska främja, analysera, övervaka och stödja likabehandling av unionsmedborgare och deras familjemedlemmar, bedöms Kommerskollegiums nuvarande uppdrag ligga väl i linje med direktivets krav. Befintliga myndighetsstrukturer för hjälp och stöd till enskilda bedöms tillgodose direktivets krav på tillhandahållandet av oberoende eller juridisk hjälp enligt artikel 4.2 a i direktivet. Kommerskollegiums analysuppgifter inom ramen för det övergripande målet att verka för fri rörlighet på den inre marknaden för arbetstagare bedöms tillgodose direktivets krav enligt artikel 4.2 c–e i direktivet.

Det föreslås dock att Kommerskollegiums nuvarande uppdrag förtydligas, så att det omfattar att vara ett sådant organ som avses i artikel 4 i direktivet.

Det föreslås även att Kommerskollegium ges i uppdrag att vara kontaktpunkt för samarbetet med kontaktpunkter i andra medlemsstater i frågor som rör fri rörlighet för arbetstagare i enlighet med artikel 4.2 b i direktivet. Vidare föreslås att Kommerskollegium ges i uppdrag att vid behov samordna att tillhandahållandet av oberoende hjälp till arbetstagare och deras familjemedlemmar säkerställs i enlighet med artikel 4.5 i direktivet.

Direktivets bestämmelser i artikel 5 om dialog med arbetsmarknadens parter och relevanta icke-statliga aktörer bedöms inte föranleda några författningsåtgärder. Inte heller direktivets bestämmelser i artikel 6 om tillgång till och spridning av information bedöms föranleda några författningsåtgärder.

Skydd mot ogynnsam behandling

För att säkerställa att svensk rätt uppfyller direktivets krav på skydd mot ogynnsam behandling för den som inlett klagomål eller förfaranden för att göra gällande sin rätt till fri rörlighet och lika-behandling enligt artikel 45 i EUF-fördraget och artiklarna 1–10 i förordning (EU) nr 492/2011, föreslås att en ny lag införs. Lagen föreslås innehålla ett förbud mot repressalier.

Repressalieförbudet innebär att den som påstås ha handlat i strid med bestämmelserna om fri rörlighet för arbetstagare och förbud mot diskriminering på grund av nationalitet i artikel 45 i EUF-fördraget och artiklarna 1–10 i förordning (EU) nr 492/2011 eller motsvarande bestämmelser i avtalet mellan EU och Schweiz om fri rörlighet för personer inte får vidta repressalier mot den som har anmält eller påtalat att han eller hon har hindrats i utövandet av rätten till fri rörlighet eller blivit utsatt för diskriminering på grund av nationalitet.

Författningsförslaget föreslås träda i kraft den 20 maj 2016.